

מקדוניה

(Macedonia). מדינה בבלקן, חלק מיוגוסלוויה לשעבר.

יהודים ישבו במ' מימי הרומאים. ערב מלחמת-העולם השנייה ישבו במ' כ-7,800 יהודים, כמעט כולם ספרדים, כ-3,800 בסקופיה (Skopje), כ-3,300 בביטולה (Bitola) וכ-550 בשטיפ

(Stip). באפריל 1941 נכבשה יוגוסלוויה בידי הגרמנים, האיטלקים, ההונגרים והבולגרים, ומ' סופחה לבולגריה. לפיכך הוחלה עליה החקיקה האנטי-יהודית בבולגריה, שתחילתה בינואר 1941.

בתקופה הראשונה של הכיבוש כוונה החקיקה בעיקר לתחום הכלכלי. יהודי מ', שהיו ממילא עניים מאוד, נפגעו בצורה חמורה ביותר: בעלי החנויות נשלחו מעסקיהם, ועל אנשי המקצועות החופשיים – עורכי דין, רופאים, מורים ואחרים – נאסרה העבודה בקרב לא יהודים. מפעם לפעם הוטלו על הקהילות קנסות קולקטיביים. על היהודים הוטלו גם איסורים לגבי מקומות מגורים, ביקורים במקומות ציבור והגבלות תנועה שונות. מסתיו 1942 פורסמו חוקים שהבדילו ברור בין יהודים לתושבים אחרים. תחילה נאסרה הענקת אזרחות בולגרית ליהודי מ', בניגוד לשאר האוכלוסייה שעליה נכפתה אזרחות זו. אחר-כך, ב-4 בספטמבר 1942, חויבו היהודים לסמן את מגוריהם ואת בתי-העסק שלהם, ובסופו של חודש ספטמבר 1942 נצטוו יהודים בני 10 ומעלה לשאת מגן-דוד על החזה בצד שמאל.

כבר בסוף 1941 החל המשא-ומתן בין הגרמנים ובין הבולגרים על שילוחם של יהודי בולגריה למחנות ההשמדה. עסקו בכך שגריר גרמניה בסופיה היינץ אדולף בקרלה ושר הפנים של בולגריה פטר גברובסקי. לקראת סיום הדיונים נטלו את העניין לידיהם שליחו המיוחד של אדולף איכמן לבולגריה תיאודור דנקר והקומיסר הבולגרי לענייני יהודים אלכסנדר בלב. ב-22 בפברואר 1943 חתמו הבולגרים והגרמנים על הסכם ולפיו:

'... יוחל בהעברת 20,000 יהודים בלי הבדל גיל ומין... לחבליו המזרחיים [של הרייך]...

משרד הפנים הבולגרי ישקוד על המשלוחים שלא יהיו בהם אלא יהודים בלבד...'

20,000 היהודים כללו את כול יהודי מ' וצפון תראקיה, והיתרה היתה אמורה לבוא מקרב יהודי בולגריה. ממשלת בולגריה היתה מעוניינת להיפטר בראש וראשונה מיהודי האזורים המסופחים, מ' ותראקיה. במיבצע ערוך, מתואם ומתוכנן היטב בידי הקומיסריאט הבולגרי לענייני יהודים נתפסו ב-11 במרס 1943 מרבית יהודי מ'. הלכידה, המעצר והשמירה נעשו בידי יחידות של המשטרה והז'נדרמריה הבולגרית. במקביל נעצרו גם יהודי צפון תראקיה. כול העצורים מקרב יהודי מ', 7341 נפש, רוכזו במחנה מעבר ארעי שהוקם במחסני הטבק הממשלתיים בסקופיה. ב-11 ימי השהייה במקום שוחררו מהמחנה 165 יהודים, מרביתם רופאים, רוקחים ואזרחי חוץ.

בימים 22, 25 ו-29 במרס 1943 גורשו העצורים למחנה ההשמדה טרבלינקה ושם נרצחו כולם בתאי הגז, 7,144 נפש, בהם יותר מ-2,000 ילדים שגילם פחות מ-16. אחרי המלחמה נותרו בחיים כ-200 יהודים מקדוניה.